

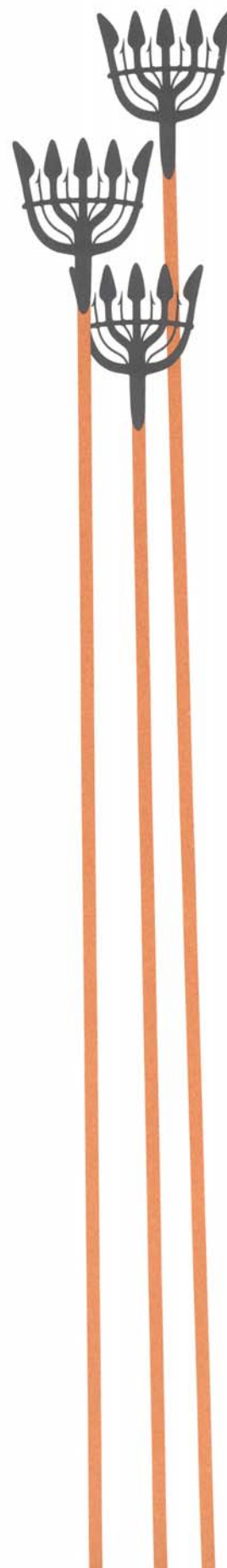
Hällristningar i Blekinge Högadal-Blaklycke

Torhamns socken, Karlskrona kommun

Inventering och dokumentation

Blekinge museum rapport 2008:14
1:e antikvarie Thomas Persson

Inledning

Blekinge museum får härmed lämna rapport om inventering och dokumentation av hällristningar mm inom delar av fastigheterna Svanhalla 20:1, 3:19 samt 1:3, Torhamns sn. Arbetet ingår i projektet *Hällristningar i Blekinge*, vilket drivs i samverkan med länsstyrelsen. Inventeringen har finansierats med medel ur anslaget 28:25.

Bakgrund

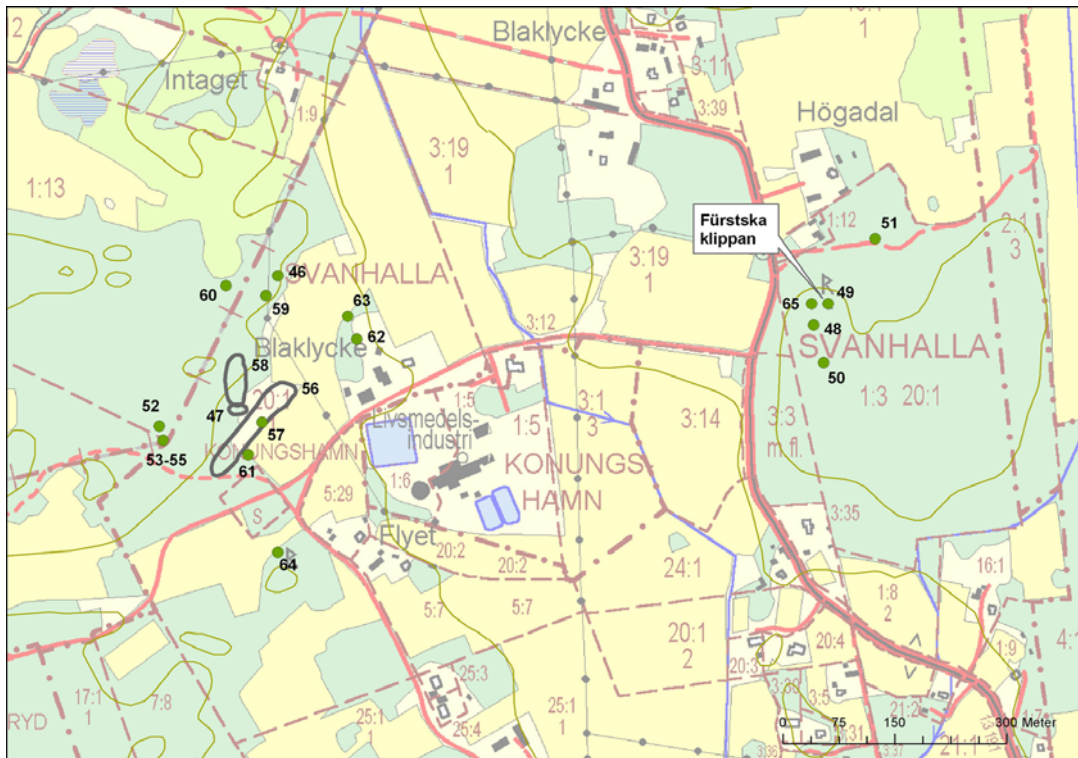
Projektet *Hällristningar i Blekinge* inleddes sommaren och hösten 2007 då fyra landskapsavsnitt inventerades på Torhamnslandet. Inom tre av områdena, *Möckleryd*, *Svanhalla* och *Högadal/Blaklycke* utgick vi från registrerade hällristningslokaler. Inventeringen av det fjärde området, *Bussevik*, var föranledd av uppgifter om en tidigare ej registrerad hällristningsyta. En av topografin avgränsad yta inventerades inom respektive område. Vid inventeringen gjordes ett betydande antal nyfynd av främst skålgropsförekomster men också några figurristningar. Dessutom framkom ett flertal tidigare ej registrerade förhistoriska gravanläggningar samt kulturlämningar från historisk tid.

För inventering och dokumentation av hällristningslokalerna har fil.dr. hc. Sven-Gunnar Broström svarat. Fältinmätning och kompletterande inventering har skett inom projektet Skog och Historia genom 1: e antikvarie Thomas Persson. Uppgifter om de nyregistrerade lämningarna har rapporterats till FMIS.

Inventeringsområdet

Endast två fornlämningar var tidigare kända i området. Båda utgörs hällristningar, 20 och 64, av vilka den förstnämnda, den s.k. *Fürstska klippan*, idag är försedd med fyllig information. Den andra lokalen ligger i markväg och är övertäckt. Sedan fornminnesinventeringen 1969 har ingen fältrekognoscering skett i området. En av målsättningarna med det nu utförda arbetet har varit att söka belysa ristningsytornas relation till det omgivande landskapsavsnittet.

Det inventerade området omfattar en yta av drygt 1 km². Det består av en flack dalgång täckt av lättodlade svallsediment samt begränsad av låga höjdparter med berg i dagen. De senare är idag till stor del skogsbevuxna, men har tidigare varit betade. Ett parti vid Blaklycke i väster utgörs alltså av hagmark.

Det inventerade området.

Dokumentation

Samtliga lokaler beskrevs och lades in på fastighetskartan i skala 1:10 000. Fyra av dem, 47, 48, 49 och 50, dokumenterades enligt en metod som utvecklats inom RANE-projektet: Efter rengöring av hällen imålades identifierade figurer med slammad krita, varefter ristningen fotograferades. Figureerna kalkerades på plastark med vattenfast tusch. Plastarken scannades för att därefter behandlas i dator.

Data om de registrerade lämningarna har översänts till FMIS.

Resultat och rekommendationer

Vid inventeringen nyregistrerades 15 fornlämningar och 2 kulturlämningar. Dessa består av 2 figurristningar, 5 skålgropsförekomster i häll, 1 gravfält med stensättningar, 5 enstaka stensättningar, varav en osäker, 3 stenblock på underliggare, 1 område med fossil åker samt 1 husgrund från sen historisk tid.

De nyfunna figurristningarna, nr 48 och 50, är belägna söder om och på samma bergrygg som den tidigare registrerade hällristningsytan, nr 49 - *Förstka klippan*. Båda består vardera av ett skepp samt av skålgropar.

I likhet med den tidigare registrerade ristningsytan vetter den sistnämnda mot ett tidigare sankområde öster om höjdryggen. Längre norrut på samma bergrygg framkom ytterligare en skålgropsförekomst, **nr 51**. På ett flackt höjddparti omedelbart söder om Blaklycke gård registrerades två skålgropsförekomster, **nr 62** och **63**. Inom höjdryggen i den västra delen av inventeringsområdet framkom en komplex fornlämningsmiljö. I centrum är ett gravfält med nio stensättningar, **nr 58**, grupperade på höjddartier kring en vattensamling. Gravfältet begränsas i söder av en stor skålgropsförekomst i håll med 125 skålgropar och rännor, **nr 47**. Norr om gravfältet är två ensamliggande stensättningar, **nr 59** och **60**, samt en skålgropsförekomst, **46**. Sydväst om gravfältet är en samling av tre stenblock på underliggare, **nr 53-55**, samt en stensättning, **nr 52**.

Kulturlämningarna utgörs av ett område med fossil åker med ett 15-tal övertorvade röjningsrösen, **nr 56**. Inom området är en osäker, övertorvad stensättning, **nr 57**. Omedelbart söder härom är en uthusgrund från sen historisk tid, **nr 61**.

Fornlämningarna inom det inventerade området ligger väl samlade på ömse sidor den odlade flacka dalgången och kan förutsättas ha ett såväl rumsligt som tidsmässigt samband. I öster begränsas området av *Fürstska klippan* med figurristningar, skålgropsförekomster samt en enstaka stensättning. Motsvarande avgränsning med samma typ av lämningar finns i väster vid Blaklycke. Området utgör således i sin helhet en samlad fornlämningsmiljö, vilket bör vara utgångspunkten vid den antikvariska hanteringen av området. Tyngdpunkten bör således ligga på sambandet mellan lämningarna snarare än på det enstaka objektet.

Den märkliga fornlämningsmiljön vid Blaklycke är värd att uppmärksammas publikt och en skyltning bör efter samråd med markägaren övervägas. Den idag övertäckta ristningen bör friläggas för dokumentation och om möjligt imålas och skyltas.

Förteckning över registrerade lämningar

46. Skålgropsförekomst i fast håll bestående av en skålgrop, 5 cm diam, 0,5 cm dj. Skålgropen är belägen på hållavsats mot OSO.

47. Hällristning, 22 x 5 m (OSO-VNV) bestående av 13 grupper om sammanlagt 119 skålgropar, 3 rännor samt 4 avlånga fördjupningar. Hällristningen är belägen längs S sidan av en intill 2 m h bergklack, vilken utgör avgränsning av gravfält.

1/ Skålgropsförekomst, 2,6 x 1 m (VNV-OSO) bestående av 22 skålgropar, 3-7 cm diam. 0,2-2 cm dj. 1 m V härom är

2/ Skålgropsförekomst, 0,6x0,3 m (VNV-OSO) bestående av 13 skålgropar, varav 12 runda, 3-4 cm diam, 0,5-1 cm dj samt 1 avlång, 6x3 cm, 0,5 cm dj. Omedelbart V härom och på krönet av blockliknande hållklack är

3/ Hällristning, 0,9 x 0,9 m bestående av 4 avlånga fördjupningar, 3 rännor och 63 skålgropar.

De avlånga fördjupningarna är 7-30 cm l, 3-6 cm br, 1-2,5 cm dj.

Rännorna är 2-5 cm l, 1-2,5 cm dj. En av rännorna sammanbinder två skålgropar, en sammanbinder två avlånga fördjupningar.

Skålgroparna är 2-7 cm diam, 0,5-2,5 cm dj.

Majoriteten av figurerna är belägna på bergklackens krönyta, som är helt fylld av inknackningar. Bergklacken är delad av spricka. På krönet av det mindre partiet är de två största avlånga fördjupningarna. Några skålgropar finns även på hållpartiets lodräta sydsida. 0,8 m NO härom är på krönet av uppstickande hållparti

4/ Skålgropsförekomst, 1x0,8 m (NO-SV), bestående av 2 skålgropar, 4-6 cm diam, 0,5-1 cm dj.

1,1 m VNV härom är på en litet uppstickande hållparti

5/ Skålgropsförekomst, 0,2x0,1 m (N-S), bestående av 2 skålgropar, 5 cm diam, 1 cm dj. 2,3 m V härom är på sydsluttande håll.

6/ Skålgropsförekomst bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam, 0,5 cm dj.

2,9 m VSV härom och på hållkant mot S är

7/ Skålgropsförekomst bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam, 0,5 cm dj.

4 m VNV häromoch på utskjutande hållklack mot S är

8/ Skålgropsförekomst, 0,3x0,1 m (Ö_V) bestående av 4 skålgropar, 3-6 cm diam, 0,5-1 cm dj.

0,7 m V härom och på utskjutande hållklack mot SV är

9/ Skålgropsförekomst bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam, 0,5 cm dj.

0,8 m S härom och på krönet av ett 0,5 x 0,3 m st block är

10/ Skålgropsförekomst bestående av 6 skålgropar, 2-3 cm diam, 0,5-1 cm dj.

3,3 m VNV härom är på hållkant mot S

11/ Skålgropsförekomst bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam, 0,5 cm dj.

2,9 m NV härom och på V-sluttande hållkant är

12/ Skålgropsförekomst, 0,3x0,1 m (N-S) bestående av 2 skålgropar, 3-5 cm diam, 0,5-1 cm dj. 3,8 m SV härom och på toppen av block, 1,2x0,09x0,6 m är

13/ Skålgropsförekomst bestående av 1 skålgrop, 3 cm diam, 0,5 cm dj.

48. Hällristning, 7 x 1 m (NN - SSV), bestående av 1 skeppsfigur samt 1 skålgrop. *Skeppsfiguren* är 59 cm l, av dubbellinjetypp med ett bemanningsstreck. 7 m SSV härom är
Skålgrop, 4 cm diam, 0,5 cm dj.

Hällristningen är belägen på plan häll, intill brottkant.

49. Hällristning, 4,6x1,9 m (Ö-V), bestående av 13 skeppsfigurer, 3 fotsulor, 2 människofigurer, 1 djurfigur, 1 ormfigur, 9 skålgropar samt 7 obestämbare figurer. *Skeppsfigurerna* är 22-114 cm l, av enkellinjetypp med bemanningsstreck. Sex av skeppen har stävar med spiralavslutning och två har djurhuvudavslutning. *Fotsulorna* är 16-20 cm l, 7-11 cm br. En fotsula är konturhuggen med sandalband och två är helt uthuggna samt försedda med tår. *Människofigurerna* är 24-26 cm l. Båda är av strecktyp och står i var sitt skepp. En har armar. *Djurfiguren* är 18 cm l, fyrbent med lång svans – rävlignande. *Ormfiguren* är 46 cm l och är belägen ovanför ett skepp. *Av de obestämbare figurerna* är tre 20-42 cm l, 8,17 cm breda, fyra är fragment 4-19 cm l. *Skålgroparna* är 2-7 cm diam, 0,5-1,5 cm diam.

50. Hällristning, 1,7 x 0,7 m (NNV-SSO), bestående av 1 skeppsfigur och 13 skålgropar. *Skeppsfiguren* är 38 cm l, fragmentarisk och av enkellinjetypp. *Skålgroparna* är 3-6 cm diam, 0,5-2 cm dj.

51. Skålgropsförekomst i häll bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam, 0,5 cm dj.

52. Stensättning ?, rest av, oregelbunden, ca 5 m diam, bestående av ett 0,05 m tj övermossat gruslager med talrika 0,05-0,1 m st skärvida stenar.

53. Stenblock på underliggare. Blocket, 2 x 1,2 m (NV-SO), 0,9 m h är uppallat på tre 0,5-0,6 m st stenar.

54. Stenblock på underliggare, Blocket, 1,2 x 1,2 m, 0,65 m h är vilar på två, 0,5 – 0,65 m st stenar samt bergkant. En lös 0,5 x 0,15 m st häll står lutad mot en av underliggarna. VNV om blocket är fastgjuten stenplint – gränsknä.

55. Stenblock på underliggare. Blocket, 1,4 x 0,8 m (Ö-V) , vilar på en 0,55 m st sten samt berghällen. Osäker fornlämning.

56. Fossil åker, 160 x 30 m (NO-SV). Inom området är ca 15 övertorvade röjningsrösen, 4 – 8 m diam, 0,3 – 0,6 m h. Några av rösena har välvd yta. Ett par av rösena har karaktär av stensättning/hög.

57. Stensättning?, rund, 8 m diam, 0,3 m h, flack profil., övertorvad med enstaka synliga stenar.

58 . Gravfält, 75x25 m (N-S), bestående av ca nio stensättningar.

I den N och V delen är tre runda stensättningar, varav en med mittsten. Stensättningarna är 10-12 m diam, 0,15 -0,6 m h, övertorvade med i ytan talrika, 0,15-0,35 m st stenar. Mittstenen är 1,2x0,35 m st, 0,8 m h. Den lutar kraftigt not N och har sannolikt varit rest. Av de övriga stensättningarna är två runda, 4 m diam, 0,2-0,3 m h, övertorvade med i ytan enstaka 0,15-0,25 m st stenar. Fyra stensättningar är oregelbundna, 2-6 m diam, 0,05-0,2 m h , övertorvade och – mossade med i ytan talrika, 0,05-0,25 m st stenar. Stensättningarna ligger på bergklackar runt en 35 x 12 m st (NO-SV) vattensamling samt omedelbart N om hållristning

59 Stensättning, rund, ca 15 m diam, 0,05-0,15 m h, bestående av ett övermossat gruslager med i ytan talrika, 0,05-0,15 m st stenar. I N kanten är ett par 0,5-0,6 m st stenar. Smärre ytskador i vilka enstaka brända ben påträffades.

60. Stensättning, oregelbunden, 5-8 m diam, bestående av ett övermossat gruslager, 0,05 m tj med i ytan talrika 0,05-0,15 m st stenar. I Ö kanten är ett 1,4 x 0,9 x 0,6 m st block. Stensättningen är anlagd över mindre bergklack.

61. Uthusgrund, 8 x 7 m (NV-SO), 1,3 m h, av huggen, delvis fogad sten. Från NV leder en 7 m l, 1,3 m br och 0,5 m h stenramp.

62. Skålgropsförekomst i håll, 4,2 x 1,4 m (ONO-VSV), bestående av 22 skålgropar, varav 21 runda, 3-7 cm diam, 0,5-1,5 cm dj, samt en avlång, 12 x 3 cm, 0,5 cm dj. Skålgropsförekomsten är belägen på krönet av och i S delen av markerad bergklack. Täckande jordlager avlägsnat i samband med anläggande av intilliggande rabatt med stenparti.

63. Hållristning, bestående av två skålgropsförekomster med sammanlagt 4 skålgropar.

1/ Skålgropsförekomst i håll, 1,1x0,1 m (Ö-V) bestående av 2 skålgropar, 5-6 cm diam, 1 cm dj.

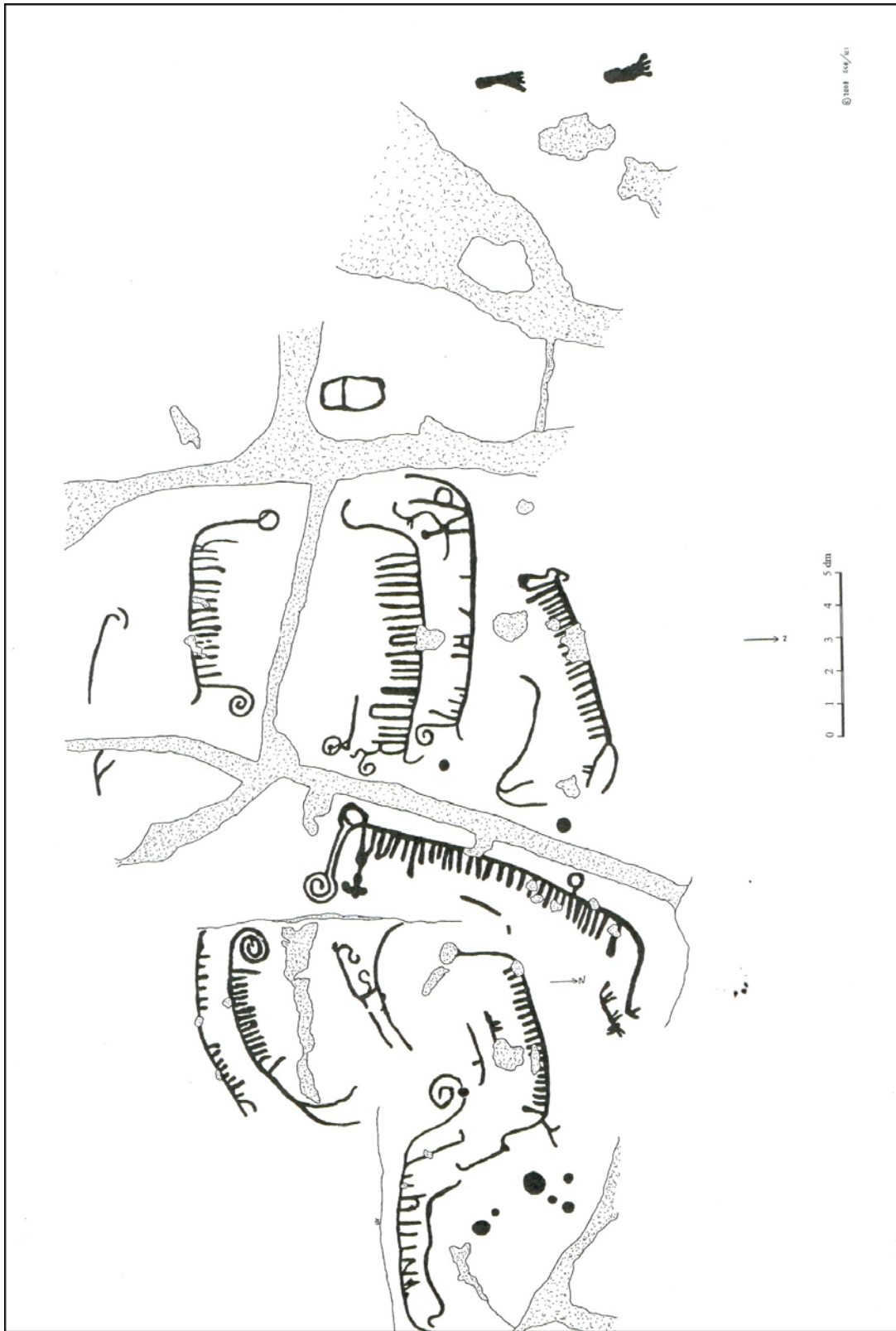
1,2 m V härom är på liten hålltopp

2/ Skålgropsförekomst i håll, 0,1x0,1 m bestående av 2 skålgropar, 3-5 cm diam, 0,5-1 cm dj.

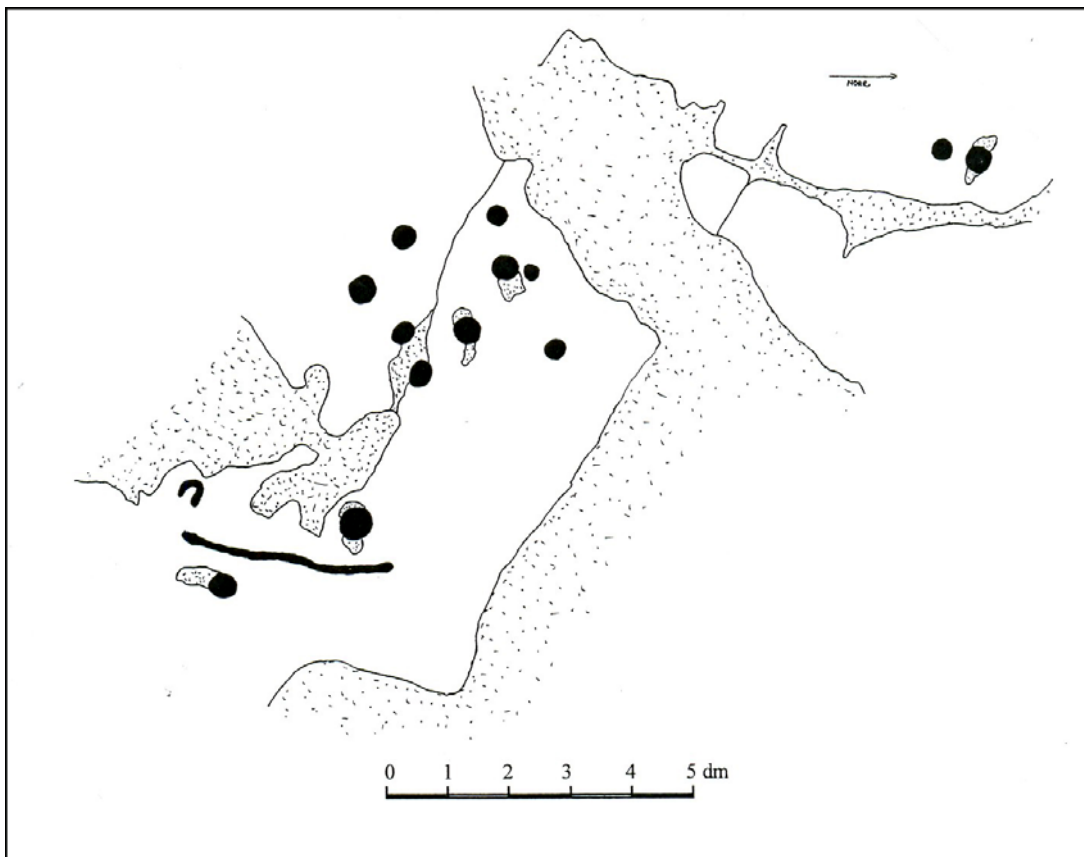
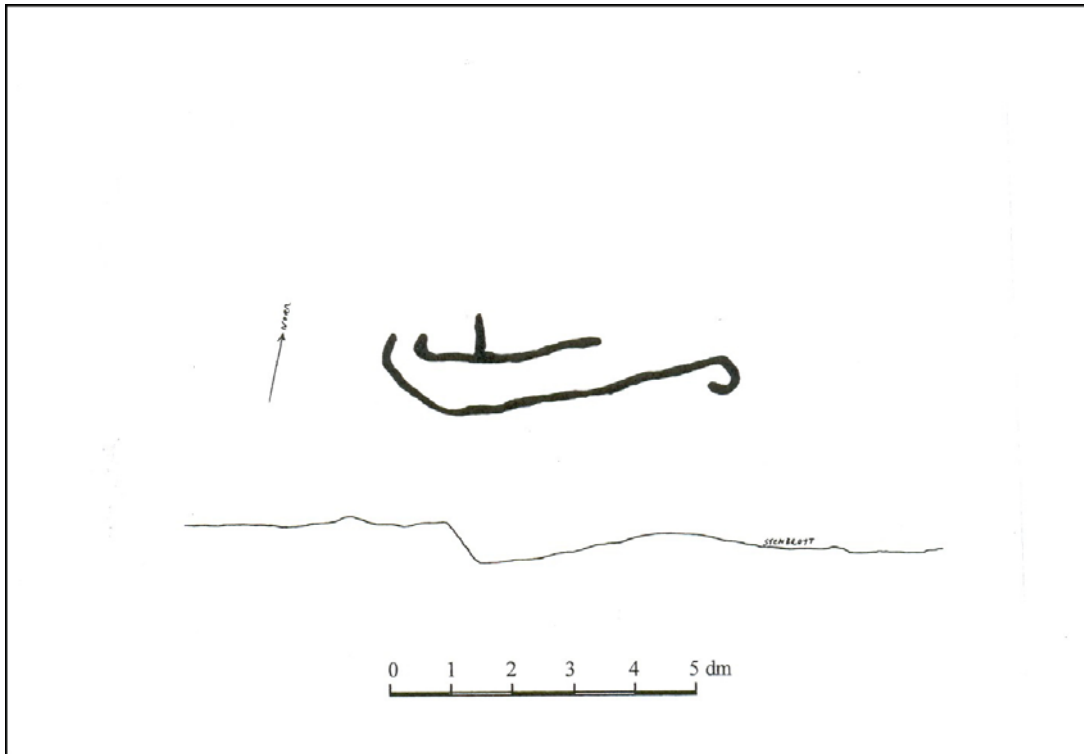
64 Hållristning,

Hållristningen är övertäckt och ej tillgänglig för besiktning

65. Stensättning, rund, ca 8 m diam, anlagd över mindre bergklack samt bestående av ett gruslager med enskiktad, gles stensättning av 0,2-0,3 m st stenar.

Hällristningen på Furstska klippan – nr 49.
Dokumentation: S-G Broström.

Nyfunna figurristningar på Furstska klippan – nr 48 och 50.
Dokumentation: S-G Broström.

Del av större skålgropsförekomst, nr 47.
Foto: Thomas Persson.
Dokumentation: S-G Broström.

Gravfältet vid Blaklycke, nr 58.
Foto: Thomas Persson.

Gravfältet vid Blaklycke.
Foto: Thomas Persson.